

Gemeente van Christus,

Over “zien” gaat het vandaag. Met welke ogen Jezus kijkt. Met welke ogen wij kijken. Naar de wereld om ons heen, naar andere mensen, naar onszelf.

Johannes laat zijn mooie 9^e hoofdstuk bijna argeloos beginnen: “In het voorbij gaan zag Jezus iemand die al vanaf zijn geboorte blind was.” Maar anders dan veel andere mensen loopt Jezus hem niet voorbij. Hij blijft staan en er vindt een bijzondere ontmoeting plaats. In de eerste 17 verzen die we zojuist hebben gehoord, blijkt al dat Jezus met andere ogen kijkt dan andere mensen.

Anders dan zijn leerlingen. Zij zien die blinde bedelaar wel, maar door de bril van de traditie. Die zei dat als iemand ergens aan leed, blindheid bijvoorbeeld, hij of zij dat aan zichzelf te wijten had. Bij een blindgeborene lag dat natuurlijk wat lastig. Nou, dan zou het wel aan zijn ouders gelegen hebben, toch?

Ze zien deze blinde als een interessant leerstellig geval, zou je kunnen zeggen. Niet als een uniek mens.

Jezus kijkt anders dan de andere mensen in Jeruzalem die weliswaar ook - in het voorbij gaan - de blinde bedelaar wel zagen zitten, maar hem nooit werkelijk hebben gezien. Hij hoorde als het ware bij het straatmeubilair. Ze vragen zich zelfs af of deze man die weer kan zien dezelfde is als degene die ze al jarenlang elke dag voorbij waren gelopen. Zo goed hebben ze blijkbaar gekeken!

Ja hoor, zegt de een. Wélnee, zegt een ander: hij lijkt er alleen maar wat op. En dan zegt de man zelf: ik ben het echt!

De farizeeën hebben op hun beurt last van een soort kokervisie : dit kán gewoon niet gebeurd zijn. Maar zover is het nog niet. Even terug naar het begin van het verhaal.

Wat jullie hier zien, zegt Jezus tegen zijn leerlingen, heeft helemaal niets met schuld te maken.

Gods werk moet door hem zichtbaar worden.

Een raadselachtige uitspraak. Het betekent niet dat deze man vanaf zijn geboorte blind is geweest óm Jezus op dit moment in staat te stellen om hem de ogen te openen. Dat zou wel heel erg onbarmhartig zijn van God.

Maar in deze ontmoeting kan wel aan het licht komen hoe Jezus - als door Gods ogen - naar deze mens kijkt. Vol mededogen aan de ene kant. Aan de andere kant ziet hij ook het eenmalige, prachtige van deze mens. Hij ziet in hem het unieke kind van God.

Een mens die niet bedoeld is om elke dag aan de kant te zitten en zijn hand op te houden. Iemand die niet gezien wordt door anderen. Een mens die veel meer in zich heeft dan er tot nu toe uit is gekomen. Die voluit in het leven zou moeten staan.

En dat is precies wat er in de ontmoeting met deze blinde man zal gebeuren: hij wordt als het ware opnieuw geboren. Hij komt als een nieuw mens in het leven te staan.

Ik vermoed dat die merkwaardige handeling van Jezus daarnaar verwijst: hij neemt wat aarde en vermengt dat met zijn speeksel. En dat smeert hij op de ogen van de blinde. Je zou het kunnen zien als een verwijzing naar God die in het scheppingsverhaal wat aarde neemt en daarvan de mens boetseert.

Vervolgens stuurt Jezus hem op weg: hij moet zich onderdompelen in het badhuis van Siloam. Het lijkt wel wat op een doop, nietwaar?

Als een nieuw mens keert hij daarna terug. Onherkenbaar, voor sommigen. En tegelijkertijd als de mens zoals hij oorspronkelijk was bedoeld en in wezen altijd is geweest.

Het vervolg van dat hele, lange, prachtige 9^e hoofdstuk is bijna komisch om te lezen, als je niet zou weten waar al het gedoe van deze farizeeën op uit zal lopen: ze zullen Jezus uiteindelijk uit de weg ruimen.

Ze kunnen, nogmaals, niet geloven wat ze hier zien gebeuren:

“Hoe kan het dat je weer ziet?... Nee, zo iemand die dat gedaan heeft, kán niet van God komen want hij werkt op de sabbat (modderpapje/iemand genezen).

Ze gaan naar de ouders van deze bedelaar toe: was uw zoon wel blind bij zijn geboorte? Ja? Oh. Is het uw zoon eigenlijk wel? Jazeker! Maar hoe kan hij nu dan weer zien? Vraag het hem zelf maar, zeggen ze. Hij is oud genoeg om zelf antwoord te geven.

Weer terug naar de voormalige blinde: wat er nou precies gebeurd?

Dat heb ik al verteld, maar jullie willen het niet horen...en zo gaat het maar door. Het eindigt ermee dat ze hem de huid vol schelden: Jij, sinds je geboorte een en al zonde (!), jij wilt ons de les lezen?! En ze jagen hem weg! (34)

Al die vragen van de leerlingen en de farizeeën doen me denken aan een vraag die de Boeddha aan zijn monniken stelt: Als iemand getroffen wordt door een giftige pijl, zal hij zich dan afvragen wie die pijl geschoten heeft, van welke houtsoort de pijl is gemaakt, welk gif er is gebruikt, vanuit welke hoek de pijl is geschoten? Zal hij dit soort vragen stellen?

Nee, zeggen de monniken, natuurlijk niet. Inderdaad, zegt de Boeddha dan, zulke zinloze vragen zal hij niet stellen. Maar hij zal zich afvragen wie hem van het gif kan bevrijden.

Ook de vraag die bij dit wonder- of genezingsverhalen vaak gesteld wordt, "wat hier nu eigenlijk écht is gebeurd", valt in de categorie zinloze vragen.

Het enige wat ertoe doet, waar het om draait in deze ontmoeting, is dat een mens als nieuw in het leven komt te staan. Met nieuwe ogen kan kijken: naar de wereld om zich heen. Naar zichzelf.

(lees thuis als je wilt, het slot van hoofdstuk 9)

We komen daar zo dadelijk op terug. Maar kijken eerst nog even naar de houding van deze farizeeën.

Ze staan voor een bepaalde mentaliteit.

Ze laten heel treffend zien hoe het ook in onszelf vaak kan werken, als we geconfronteerd worden met iets nieuws, wat niet past in onze beleving. Wat onze denkbeelden, onze manier van geloven onderuit haalt. Er gebeurt iets onverwachts en dan klopt het plaatje niet meer. Dat maakt onrustig. En in sommige gevallen maakt het zelfs agressief!

In wat mildere vorm zie je dat ook gebeuren met de leerlingen van Jezus.

Wij lijden maar al te vaak aan hetzelfde euvel. We kijken bijna altijd met een vertekende, verkokerde blik. Door de bril van onze godsdienstige traditie, de bril van onze cultuur, van onze persoonlijke ervaringen. En daardoor zien we een ander, bijvoorbeeld, niet meer zoals zij of hij is. Maar zoals wij denken dat hij/zij is. Zo werkt onze geest nu eenmaal. Die beïnvloedt onze manier van kijken, van waarnemen. Die zorgt ervoor dat we gaan indelen in wij tegenover zij. Ik denk even terug aan de preek van vorige week: Samaritanen en Joden die niet elkaar omgaan. Maar als je onbevangen kunt kijken, zoals Jezus naar die Samaritaanse vrouw bij de bron, dan kan er iets van werkelijke ontmoeting, van nieuw begin ontstaan.

Je kunt naar aanleiding van dit verhaal denken aan hedendaagse vormen van blindheid.

Collectieve blindheid bijvoorbeeld: mensen die geloven dat de aarde plat is. Dat we in het geheim gemanipuleerd worden door buitenaardse reptielen. Mensen die de Holocaust ontkennen.

De hoofdredactie van de NOS die jarenlang de ogen sloot voor de meldingen van grensoverschrijdend gedrag. Wegkijken, omdat het zou gaan om mannen op machtsposities.

Wegkijken omdat veel dingen niet om aan te zien zijn: beelden van oorlogsmisdaden, martelingen.

Varkens in de bioindustrie die levend worden gekookt.

Afgelopen week keken we zelf weg, toen het in het Journaal ging over dat stel dat jarenlang kleine kinderen, baby's zelfs, vreselijk heeft misbruikt: Dit wil ik niet zien, zei ik letterlijk tegen Trees. En we schakelden over naar een detective.

Je ogen sluiten voor delen van onze werkelijkheid. "Living is easy with eyes closed", zong John Lennon jaren geleden alweer.

Je sluit je ogen. Soms kunnen we niet anders. Tegelijkertijd blijven we óók zingen:

Licht, kind in mij, kijk uit mijn ogen / of ergens al een wereld daagt,

Waar mensen waardig leven mogen / en elk zijn naam en vrede draagt.

Tegen alle ellende in.

Daarnaast kun je denken aan meer persoonlijke vormen van blindheid.

Mensen die, net als deze blinde bedelaar, het zicht op zichzelf zijn kwijtgeraakt.

Die wachten op iemand die hen de ogen opent voor hun eigen schoonheid, hun prachtige uniekheid.

Er schiet me een verhaaltje te binnen dat Tenkei roshi, de abt van Zenriver, een keer vertelde:

Hij was in Tokyo op pad met Hojo san, een Japanse zenmeester. Die had de gewoonte om zo nu en dan mensen die ze tegenkwamen aan te spreken: "Why are you só beautiful?" – Waarom ben jij zó prachtig?!

We zaten in een taxi, vertelde roshi, een vrouwelijke chauffeur reed ons door de stad. Ze was, naar bepaalde maatstaven niet bepaald een schoonheid te noemen. En ja hoor, hij vroeg het ook aan haar: Why are you só beautiful?

Ze begon werkelijk te stralen! Draaide zich om en zei: dat heeft nog nooit iemand tegen mij gezegd...

En zo werd ook in deze vrouw, die zich misschien wel voor het eerst werkelijk gezien wist, "het werk van God openbaar", om met Jezus te spreken.

In ieder mens die te horen krijgt hoe prachtig en geliefd hij of zij is. En wiens ogen open gaan voor wie ze in wezen zijn.

En nu schiet me nog een tekst van John Lennon te binnen, een van zijn minder bekende nummers:

Oh my love, heet het. Het zal ongetwijfeld over zijn grote liefde Yoko Ono gaan, als hij zingt

Oh my love, for the first time in my life / my eyes are wide open. Ik vertaal een paar regels:

Oh mijn lief, voor het eerst in mijn leven gaan mijn ogen helemaal open.

Ooh, mijn geliefde..... voor het eerst kan ik werkelijk zien.

Ik zie de wind..... ooh, ik zie de bomen.

Alles, alles is helder in mijn hart.

Ik zie de wolken, ooh, ik zie de lucht.

Alles is helder in onze wereld.

Voor het eerst in mijn leven is mijn geest volkomen helder en open.

Voor het eerst kan ik voelen met mijn geest.....

Ontroerend.....

Waar zoiets gebeurt tussen mensen, waar de een zoiets in een ander los kan maken, daar wordt Gods werk zichtbaar.

Ja,- ik geloof dat dát gebeurt met die blinde bedelaar. Alles en iedereen, ook zichzelf, als voor de eerste keer, met nieuwe ogen zien. In het licht van God.

In werkelijke aandacht, ontmoeting, waar iets van liefde of mededogen of ontferming, of hoe je het ook maar wilt noemen, doorheen speelt, daar kunnen ogen open gaan. Jouw eigen ogen. Of andersom: jij kunt bij een ander de ogen open laten gaan.

In ieder van ons kan Gods werk zichtbaar worden.

Amen.